ARCHEOLOGIENOTA

DENDERMONDE – DE BRUYNLAAN/NOORDLAAN 2018

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ERFPUNT – CEL ONDERZOEK

ERFPUNT
ONROEREND ERFGOED WAASLAND

RAPPORTEN VAN ERFPUNT – CEL ONDERZOEK 82

RAPPORTEN VAN ERFPUNT – CEL ONDERZOEK 82

OPDRACHTGEVER
Fides Projects BVBA, Sint Jansvliet 2/6, 2000 Antwerpen

PROJECT
Dendermonde – De Bruynlaan/Noordlaan 2018

PROJECTCODE AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED
2018C1

UITVOERDER PROJECT
Erfpunt – cel Onderzoek
OE/ERK/Archeoloog/2016/00101
Regentiestraat 63
9100 Sint-Niklaas

AUTEURS
Bart Lauwers, Robby Vervoort, Marjolijn De Puydt, Thierry Van Neste

© Erfpunt – cel Onderzoek, 2018
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Erfpunt.
Erfpunt aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.
ISSN 0778-3841
Erfpunt - cel Onderzoek
Regentiestraat 63
9100 Sint-Niklaas
Tel +32 (0)3 778 87 59
Onderzoek@erfpunt.be
www.erfpunt.be
www.facebook.com/Erfpunt
https://sketchfab.com/Erfpunt

1. VOLLEDIGHEID VAN HET UITGEVOERDE VOORONDERZOEK

De prospectie met ingreep in de bodem werd afdoende gespreid over het projectgebied om een ruimtelijke inschatting te maken van het bodemarchief. Niettemin lieten de inherente beperkingen van een dergelijk vooronderzoek niet toe na te gaan in hoeverre op grotere diepte archeologisch relevante sporen of structuren bewaard bleven. Zo kon op de westelijke terreinhelft, met het oog op de veiligheid (stabiliteit), slechts lokaal dieper dan 2 m worden gegraven. Zelfs op dieptes van respectievelijk ca. 3,5 m (profielput 1) en ca. 3 m (profielput 2) leverde dit echter slechts postmiddeleeuwse tot submoderne pakketten op. Dit sluit evenwel niet uit dat op nog grotere diepte een archeologisch relevant bodemarchief aanwezig is.

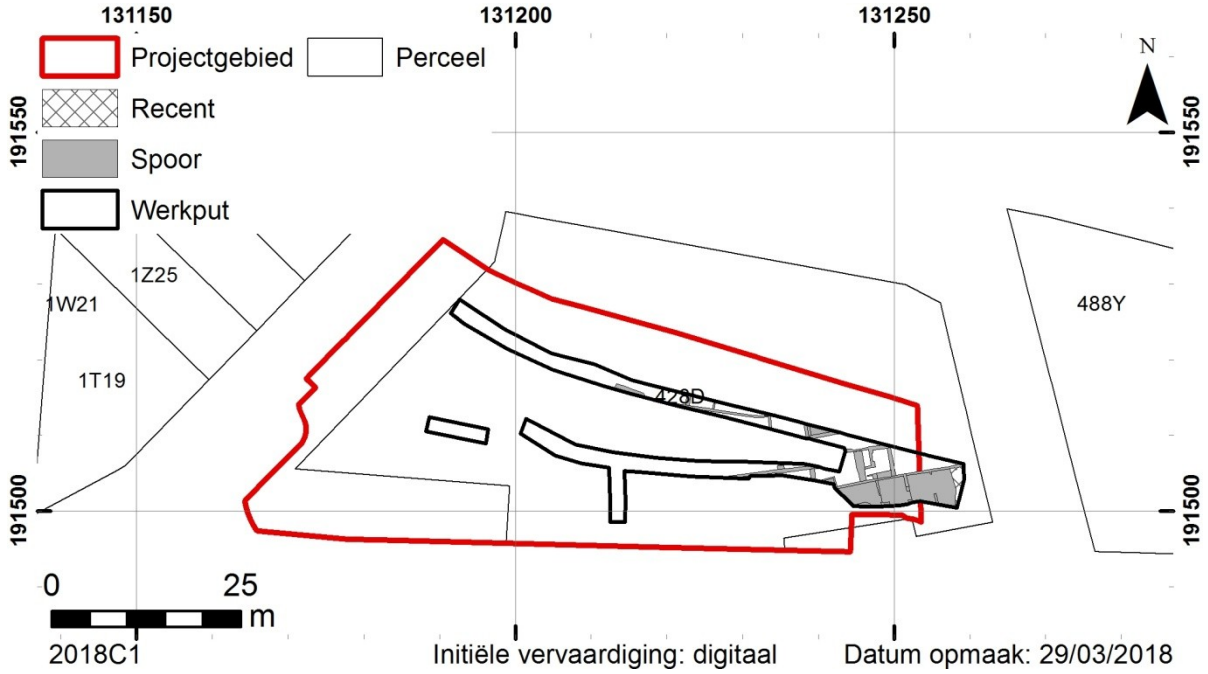
Op de oostelijke terreinhelft, waar alle muurwerk werd aangetroffen, verhinderde de densiteit van de sporen dan weer om dezelfde diepte van ca. 2 m (met eventuele profielputten) aan te houden. Het blijft bijgevolg onzeker in hoeverre onder de waargenomen muurresten nog sporen van oudere occupatie bewaard bleven.

Aangezien het muurwerk grotendeels buiten de te verstoren zone is gelegen – het wordt volgens de plannen afgedekt met ophogingspakketten – is er geen acuut risico op verstoring. Verder onderzoek wordt dan ook niet noodzakelijk geacht. Westelijker binnen het projectgebied is echter een op pijlers gefundeerd gebouw gepland. Hoewel de exacte diepte van de pijlers op het moment van de plaatsing zal worden bepaald, mag uitgegaan worden van een verstoring tot op aanzienlijke diepte. Anderzijds impliceert de beperkte diameter van de pijlers (ca. 40 cm) een al bij al beperkte verstoring van de eventuele site, waarbij bovendien de ruimtelijke spreiding intact blijft. Eventueel bijkomend vooronderzoek of zelfs vervolgonderzoek onder de vorm van een opgraving zal ons inziens meer schade aan het bodemarchief genereren dan dat het eventuele kenniswinst oplevert.

2. AANWEZIGHEID VAN EEN ARCHEOLOGISCHE SITE

Op de oostelijke terreinhelft werd een complex van muurresten aangetroffen dat verwijst naar bewoning tot in de 20ste eeuw. Tot hoever terug in de tijd de oudste muurdelen opklimmen blijft niettemin onduidelijk. Mogelijk behoren delen van het muurwerk zelfs tot bebouwing die op kaartmateriaal uit het midden van de 17de eeuw werd afgebeeld. Het is echter niet uit te sluiten dat zich onder de muurresten nog oudere occupaties bevinden.

Wat betreft de aanwezigheid van een eventueel relevant archeologisch bodemarchief elders op het terrein kan alleen gesteld worden dat zich zeker in de bovenste twee meter van de bodem, en wellicht ook tot op ca. 3-3,5 m, geen archeologisch belangwekkende sporen of structuren bevinden. Wat zich daaronder bevindt kon op basis van veiligheidsoverwegingen niet worden uitgemaakt.

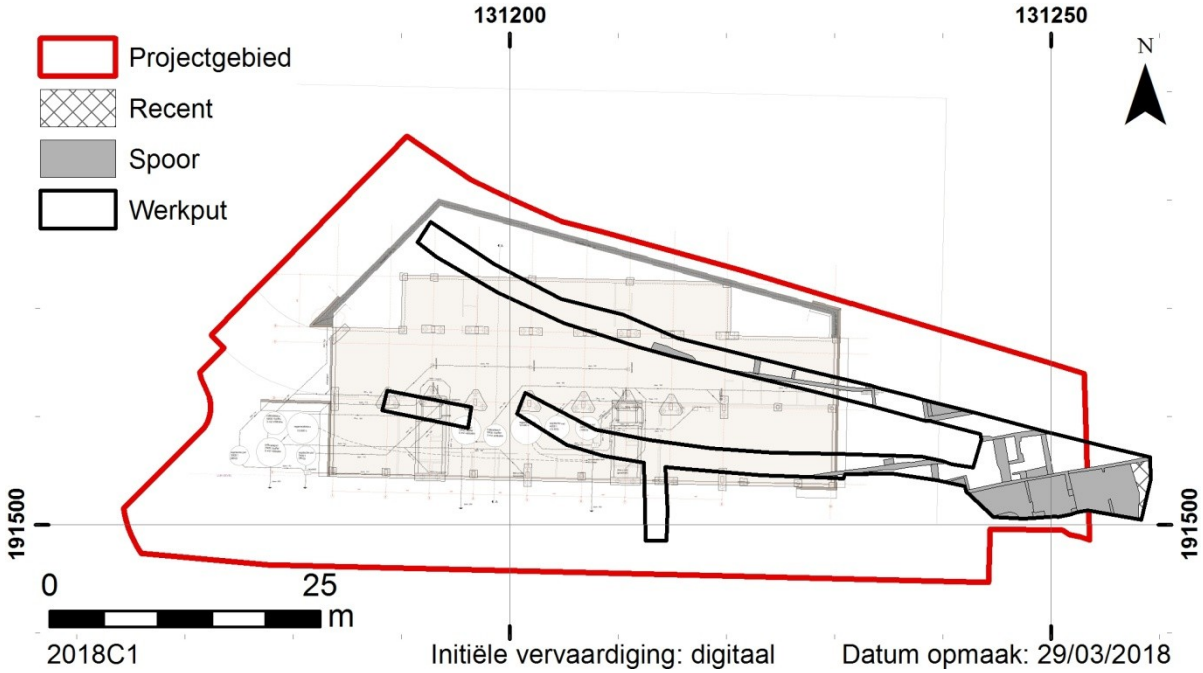
Kaart 1. Allesporenkaart.

3. WAARDERING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

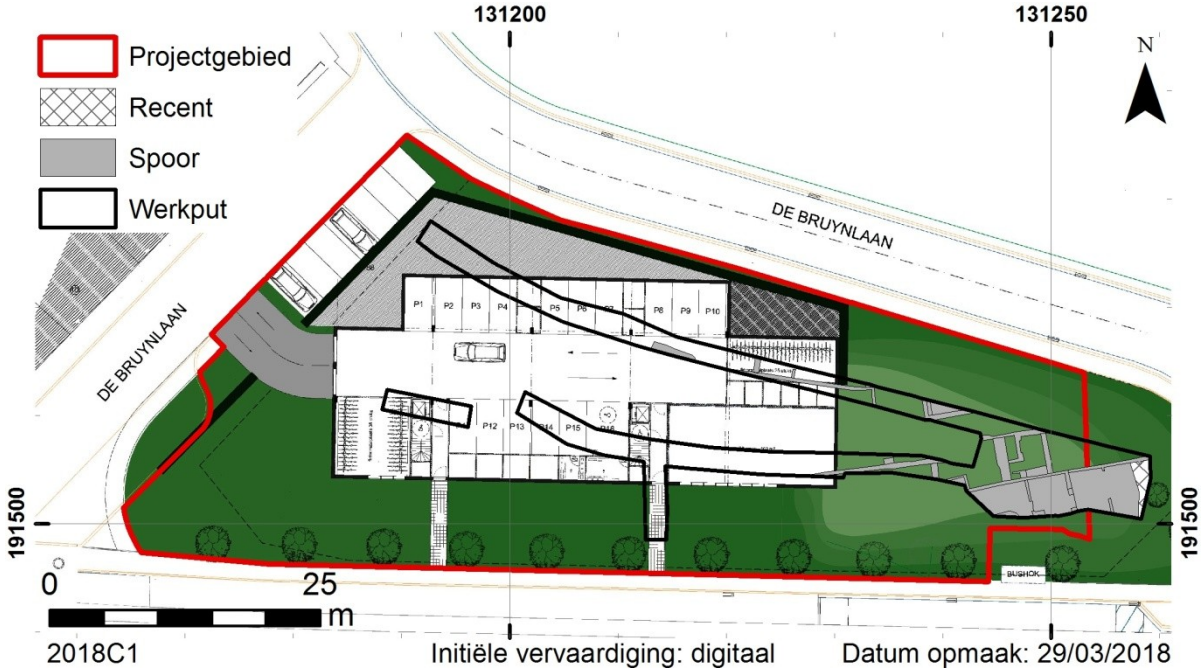
De zone met muurresten op de oostelijke terreinhelft biedt wellicht enig potentieel tot een verdere reconstructie van de vooroorlogse bewoning in Dendermonde. De aanwezigheid, en het potentieel, van eventueel dieper gelegen sporen of structuren in de westelijke terreinhelft blijft onduidelijk.

4. IMPACTBEPALING

Wat betreft de zone met muurresten zullen alleen de uiterst westelijke delen – in beperkte mate – geaffecteerd worden door de werken. Zo worden concreet palen voorzien nabij de muur S 2 (werkput 1) en wellicht door de muur S 22 (werkput 2). De diameter van de pijlers (ca. 40 cm) impliceert evenwel een erg beperkte verstoring, die een (toekomstige) interpretatie niet hypothekeert. Het overige deel van de muurresten zal worden afgedekt. Aangezien de impact van de initiële afgraving en daaropvolgende ophoging verwaarloosbaar is, zullen deze muurresten bewaard blijven (kaart 2, kaart 3).

Kaart 2. Projectie van de allesporenkaart op de technische uitvoeringsplannen.

Kaart 3. Projectie van de allesporenkaart op de ontwikkelingsplannen.

Voor de westelijke terreinhelft is, zoals gezegd, niet duidelijk wat de impact zal zijn van de plaatsing van de pijlers. Het blijft immers onzeker of zich op grote diepte (<-3,5 m) nog archeologische sporen of structuren bevinden, en wat hun aard, spreiding en datering is. Voor wat betreft de plaatsing van de vloerplaat en de putten (regenwater, septische, infiltratie) is er geen immanent risico voor het bodemarchief: het proefsleuvenonderzoek wees uit dat ter hoogte van hun inplanting geen archeologisch waardevolle strata bewaard zijn.

5. BEPALING VAN MAATREGELEN

Gezien de beperkte impact van de funderingspijlers op het (al dan niet aanwezige) bodemarchief op grotere diepte achten wij een behoud *in situ*, met beperkte verstoring, te verantwoorden. De verstoring is immers beperkt tot zones van ca. 40 cm in diameter en in een voldoende grote spreiding om de aard en spreiding van een eventuele site in de toekomst te kunnen reconstrueren. Ook de verstoring van de muur S 22, en mogelijk ook muur S 2, is te verantwoorden, omdat het ook hier gaat om verstoringen van erg beperkte omvang (kaart 2). Het muurwerk op de oostelijke terreinhelft zal niet worden geïmpacteerd (afdekking); een *in situ* behoud is dan ook mogelijk en aangewezen (kaart 3).

5.1. MAATREGELEN VOOR BEHOUD IN SITU

In de zone van het gebouw kon niet worden vastgesteld of zich op grotere diepte relevant archeologisch erfgoed bevond. Zoals reeds beargumenteerd zal de impact van de werken in deze zone beperkt zijn, waardoor er geen noodzaak is aan het aanpassen van de voorziene plannen. Indien in de toekomst tot op een grotere diepte zou afgegraven worden en de verstoring ernstiger zou zijn, moet deze zone wel aan een verder onderzoek onderworpen worden.

In de oostelijke zone bevinden er zich relevante archeologische resten op een diepte van ± 1 m onder het maaiveld. Deze zullen bij de geplande inrichtingswerken niet geroerd worden, ook hier kan een behoud *in situ* voorzien worden.

Een belangrijke maatregel voor deze zone is dat de afgravingen in deze zone beperkt blijven tot deze die voorzien zijn voor de ophoging van het terrein. Bij de uitvoering van de werken mag hier geen zwaar materieel met nood aan een fundering (vb. kraan) geplaatst worden aangezien dit de ondergrond dermate zou kunnen compacteren dat het archeologisch erfgoed vernield wordt. Dergelijke zaken kunnen wel opgesteld worden in de zone voor het gebouw (ter hoogte van de Noordlaan). Materiaal met een beperkter gewicht (vb. werfkeet) kan wel tijdelijk in deze zone geplaatst worden.